

Кузьменко Т.М. Використання інноваційних технологій при вивченні психологічних дисциплін у вищій школі / Т.М. Кузьменко // Регіональні культурні, мистецькі та освітні практики, 14-15 березня 2019 р.; VI Міжнародна електронна конференція. – Переяслав-Хмельницький, 2019. – С. 191-193.

Кузьменко Т.М.

*викладач кафедри менеджменту освіти і практичної психології
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сучасний студент закладу вищої освіти – це особистість, що орієнтується на трендові європейські інновації в навчанні та вихованні, прагне до розширення меж традиційної національної освіти, користується перевагами євроінтеграції та інтернаціоналізації суспільних знань та ін.. Натомість, в українській системі надання вищої освіти, певний час, спостерігалася наявність проблемної ситуації, що пов'язана з «технологічною зацементованістю» та зниженням рівня мотивації педагогів до запровадження психолого-педагогічних інновацій і причин появи зазначених стагнаційних процесів безліч. Одна з них – «вичерпаність» класичної психолого-педагогічної парадигми викладацької діяльності у вищій школі [2, с. 343].

Трансформаційні процеси в українській освіті, що відбулися за останні роки дають підстави констатувати позитивні зрушення – спостерігається «вихід із зони психологічного комфорту», поява «технологічної гнучкості» та «технологічної креативності» педагогічних працівників вишів, що здійснюють підготовку майбутніх спеціалістів усіх суспільних сфер. Запити студентської молоді стимулюють науковців і практиків до пошукової активності у напрямку розробки й апробації нових якісних інтерактивних технологій, що дозволять розширити можливості викладацької діяльності.

Нашим завданням, у межах запропонованої статті, стало дослідження питання впровадження інноваційних інтерактивних технологій у процес викладання психологічних дисциплін у вищій школі та презентація авторських

напрацювань у цій царині.

У процесі наукової розвідки ми виокремили наступні класичні педагогічні технології: мозковий штурм, раундт, джигсоу. І спробували здійснити їх модифікацію. Для цього застосували такий сучасний психологічний арт-терапевтичний інструментарій, як метафоричні асоціативні зображення, що є одним з доступних та екологічних арт-інструментів, ефективність якого підтверджують зарубіжні та вітчизняні психологи-практики [1, 3]. На наш погляд, саме метафоричні асоціативні зображення можуть бути тим містком між студентом і викладачем, що дозволяє максимально “зблизитися” та встановити довірливі стосунки й забезпечити ефективну педагогічну взаємодію.

На сьогодні існує велике розмаїття наборів метафоричних асоціативних зображень. Серед них виділяються універсальні та спеціальні набори. За допомогою універсальних можна розглядати найрізноманітніші запити. До таких колод можна віднести німецьку «Oh» (автор М. Егетмейєр) [4]. У процесі модифікації існуючих психолого-педагогічних технологій ми використали саме їх.

Дослідницька робота щодо модифікації здійснювалася на базі навчально-наукової лабораторії арт-терапії та інноваційних технологій психологічного консультування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Учасниками фокус-групи, що долучилися до апробації модифікованих та новостворених технік стали студенти, що відвідують науковий студентський психологічний гурток «Сучасні інноваційні технології психологічного супроводу особистості» під керівництвом викладача кафедри менеджменту освіти і практичної психології Кузьменко Т.М. Нижче пропонуємо тезовий опис авторських інновацій в основі яких є традиційні педагогічні технології та інноваційний арт-терапевтичний інструментарій – метафоричні асоціативні зображення.

«Мозковий штурм» з використанням метафоричних асоціативних зображень. Традиційно мозковий штурм передбачає швидку динамічну

діяльність у процесі якої у парах, малих чи великих групах швидко генеруються та фіксуються (письмово чи усно) всі коментарі (ідеї) щодо заданої теми. При цьому використовуються такі принципи: кожному надається можливість висловитися; всі твердження приймаються; наголос робиться швидше на кількості, ніж на якості; ідеї не оцінюються та не критикуються, а записуються так, як були сформульовані, без редагування. Під час “мозкового штурму” віддається перевага нестандартним фантазійним ідеям, каламбурам. Забезпечуються вільні дискусійні взаємини між учасниками, заохочуються ідеї з комбінування та нового застосування ідей, висунутих у ході «мозкового штурму». Елементом модифікації, у цьому випадку, є застосування метафоричних асоціативних зображень у якості візуальних стимулів на основі яких генеруються ідеї. Процедура відбувається досить просто – педагог передає психологічний інструментарій учасникам груп і задає проблемне запитання. Учасники обирають по одному зображенні з набору і в ньому шукають ідеї, що дозволять вирішити проблему.

«Раунд» з використанням метафоричних асоціативних зображень – одна із найпростіших форм залучення кожного учасника семінару до колективного обміну думками в процесі поточної роботи над темою, коли всі студенти по чергово висловлюються протягом обмеженого часу (1-2 хвилини) з приводу запропонованої проблеми чи поставленого питання. Процедура відбувається за попередньою схемою – педагог передає психологічний інструментарій учасникам груп і задає проблемне запитання. Учасники обирають по одному зображенню з набору і в ньому шукають ідеї, що дозволять вирішити проблему.

«Джигсоу» з використанням метафоричних асоціативних зображень використовують для навчання в групах, склад яких змінюється в ході роботи. Характерний тим, що кожен член первинної групи стає експертом одного з аспектів теми, яку вивчають в експертних групах. Після опрацювання своїх частин теми кожен учасник навчає інших, повернувшись до первинної групи, тобто учасники процесу вчать один одного. Головна задача полягає в тому, щоб

усі члени колективу однаково повно вивчили всі аспекти заданої провідної теми. Після того, як повністю завершився процес навчання та контролю в навчальних групах, здійснюється індивідуальна оцінка всіх студентів. У цьому випадку, можна використовувати метафоричні асоціативні зображення в якості інструменту, який дозволяє знайти в кожного учасника ресурс для здійснення навчальної діяльності серед своїх же одногрупників. Процедура відбувається за наступною схемою – педагог передає психологічний інструментарій учасникам групи і просить усіх обрати по одній карті. У обраній карті кожен шукає для себе сили, ресурси, що допоможуть йому ефективно провести свою частину «викладацької» роботи та успішно засвоїти запропонований одногрупником матеріал.

Пропонуємо також розглянути декілька авторських технік, які пройшли успішну апробацію, в межах проведення практичних занять психологічного спрямування, та можуть бути використані в процесі викладацької діяльності.

Техніка «Мої ресурси для вивчення дисципліни»

Техніка використовується у тих випадках, коли клієнту важко знайти особистісні ресурси. Викладач пропонує студенту обрати з набору, у відкриту, ті зображення, які, на його погляд, можуть висвітлювати ресурси, яких йому бракувало для вивчення теми в межах дисципліни. Студент рефлексує щодо проведеної роботи, своїх почуттів, які виникали під час роботи.

Техніка «Моє кредо майбутнього фахівця»

Техніка для дослідження сценарних рішень в майбутній професійній діяльності. Педагог пропонує студенту обрати з набору, у відкриту, ті зображення, які, на його погляд, можуть висвітлювати кредо його професійного життя. Студент формулює текст кредо на основі обраного зображення, аргументуючи його доцільність для майбутньої професійної діяльності. Студент рефлексує щодо проведеної роботи, своїх почуттів, які виникали під час роботи.

Підводячи підсумки, відзначимо, що ефективність застосування запропонованих психолого-педагогічних інновацій у процесі вивчення

дисциплін психологічного спрямування залежать від майстерності викладача, його здатності до креативності та технологічній гнучкості. Перспективою подальших наукових досліджень є удосконалення та апробація модифікованих традиційних психолого-педагогічних технологій викладання, включення у процес інших арт-терапевтичних засобів та інструментів.

ЛІТЕРАТУРА/REFERENCES

1. Бородулькіна Т.О. (2012) Метафоричний тренінг як інноваційна психотехнологія навчання студентів-психологів. *Гуманітарний вісник*, VI (39), 81–90. (Borodulkinа T.O. (2012) Metaforychnyi treninh yak innovatsiina psykhotekhnolohiia navchannia studentiv-psykholohiv. *Humanitarnyi visnyk*, VI (39), 81–90)
2. Матласевич О. В. (2016) Педагогічні здібності: виклики сучасності *Психологічні перспективи* , 28, 340-351. (Matlasevych O. V. (2016) Pedahohichni zdibnosti: vyklyky suchasnosti *Psykhologichni perspektyvy* , 28, 340-351)
3. Кац Г. (2013) Метафорические карты: Руководство для психолога, 160 с. (Kats H. (2013) Metaforicheskiye karty: Rukovodstvo dlia psykholoha, 160 s.)
4. Киршке В. (2010) «Клубника за окном». Ассоциативные карты для коммуникации и творчества. Моритц Эгетмейер. OH Verlag.. – 240 с. (Kyrshke, V. 2010 «Klubnyka za oknom». Assotsyatyvnye karty dlia kommunykatsyy y tvorchestva. Morytts Эhetmeier. OH Verlag. – 240 s.)